

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИМ СЕКТОРОМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗЕЛЕНОГО ПЕРЕХОДУ

Некрасова Л. А.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки*

*Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

Даценко М. О.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, 2 курс,
освітньо-наукова програма «Економіка»*

*Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

Сучасний розвиток енергетичного сектору України відбувається в умовах глибоких трансформацій, зумовлених необхідністю забезпечення енергетичної безпеки, адаптації до європейських стандартів та реагування на глобальні кліматичні виклики. У цьому контексті зелений перехід виступає ключовим вектором модернізації управління енергетикою, спрямованим на формування стійкої, ефективної та екологічно орієнтованої енергосистеми.

Традиційна централізована модель управління енергетикою поступово трансформується у більш гнучку та децентралізовану систему, що базується на розвитку відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), цифровізації процесів та впровадженні ринкових механізмів регулювання. Важливу роль у цьому процесі відіграє удосконалення нормативно-правового забезпечення та державної політики, спрямованих на стимулювання інвестицій та підвищення конкурентоспроможності галузі.

Нормативно-правове регулювання трансформації енергетичного сектору України формується комплексом законодавчих актів, які визначають правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку енергії та розвитку відновлюваної енергетики. До ключових із них належать Закон України «Про ринок електричної енергії» [1], що регламентує функціонування конкурентного ринку електроенергії; Закон України «Про нафту і газ» [2], який визначає засади діяльності у нафтогазовому секторі; Закон України «Про енергетичну ефективність» [3], спрямований на зниження енергоємності економіки; Закон України «Про альтернативні джерела енергії» [4], що встановлює механізми розвитку ВДЕ, а також низка спеціальних законів щодо стимулювання використання біопалива, когенерації та впровадження «зеленої» трансформації енергетичної системи. Важливу роль відіграють і законодавчі зміни, спрямовані на впровадження аукціонних механізмів підтримки, ринкових

премій та гармонізацію з правом ЄС, що загалом формують інституційне підґрунтя для переходу до сталого енергетичного розвитку. З огляду на це, трансформація управління енергетичним сектором має системний характер і охоплює взаємопов'язані зміни у різних площинах, що доцільно узагальнити (табл. 1).

Аналіз наведених даних свідчить, що розвиток ВДЕ в Україні має загалом позитивну, але нестабільну динаміку. Зростання показників у 2018–2021 рр. змінюється певним спадом у 2023 р., що зумовлено впливом воєнних дій та руйнуванням енергетичної інфраструктури. Водночас у 2025 році спостерігається відновлення позитивної тенденції, що підтверджує потенціал галузі до адаптації та розвитку в умовах кризових викликів.

Попри позитивні тенденції, трансформація управління енергетичним сектором супроводжується низкою системних проблем, серед яких варто виділити нестабільність регуляторної політики, недосконалість механізмів державної підтримки, високий рівень адміністративних бар'єрів та обмежений доступ до фінансових ресурсів. Це знижує інвестиційну привабливість галузі та стримує темпи впровадження інновацій.

Таблиця 1

Ключові напрями трансформації управління енергетичним сектором України

Напрямок трансформації	Зміст змін	Результат
Інституційно-правовий	гармонізація законодавства з нормами ЄС, удосконалення регулювання	стабілізація ринку, підвищення довіри інвесторів
Економічний	перехід до аукціонів та ринкових премій	підвищення ефективності розподілу ресурсів
Технологічний	розвиток ВДЕ, накопичення енергії, цифровізація	гнучкість та екологізація енергосистеми
Організаційний	децентралізація, розвиток розподіленої генерації	зростання стійкості системи
Інвестиційний	розширення фінансових інструментів	активізація інвестиційної діяльності
Безпековий	диверсифікація джерел енергії	підвищення енергетичної незалежності

Важливим індикатором ефективності трансформаційних процесів є динаміка розвитку відновлюваної енергетики, що характеризується поступовим зростанням частки ВДЕ у структурі енергоспоживання (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка частки відновлюваних джерел енергії в Україні у 2018–2025 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

Стратегічний розвиток енергетичного сектору України визначається «Енергетичною стратегією України до 2050 року» та конкретизується у «Національному плані дій з відновлюваної енергетики до 2030 року» і Національному плані з енергетики та клімату, які передбачають досягнення близько 29,4% частки ВДЕ у кінцевому енергоспоживанні та потребують значних інвестицій (близько 11 млрд дол. США) [6]. Реалізація цих цілей здійснюється через аукціонні механізми підтримки, ефективність яких залишається обмеженою через регуляторні та економічні бар'єри. У цьому контексті законодавчі зміни 2026 року спрямовані на вдосконалення ринкових інструментів і підвищення інвестиційної привабливості сектору.

Узагальнюючи, слід зазначити, що трансформація управління енергетичним сектором України в умовах зеленого переходу передбачає перехід до нової управлінської парадигми, що базується на інтеграції ринкових механізмів, інноваційних технологій та ефективного державного регулювання. Реалізація цього підходу створює передумови для підвищення економічної ефективності енергетики, зміцнення енергетичної безпеки та забезпечення сталого розвитку України.

Література:

1. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
2. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 № 2665-III: станом на 18 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#Text>
3. Про енергетичну ефективність: Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>
4. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20.02.2003 № 555-IV: URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text>.

5. Міністерство енергетики України. Аналітичні матеріали щодо розвитку енергетичного сектору. URL: <https://mev.gov.ua>

6. Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року : затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 761-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2024-%D1%80#n12>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-56>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Невзорова О. В.

здобувачка 2 курсу

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

Зеркіна О. О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

У сучасних умовах розвитку світової економіки та посилення конкуренції аграрний сектор України потребує впровадження інноваційних підходів до ведення господарської діяльності. Цифровізація аграрного виробництва виступає ключовим чинником підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності підприємств. Використання цифрових технологій дозволяє оптимізувати виробничі процеси, знизити витрати та забезпечити сталий розвиток аграрного бізнесу [5].

Цифровізація аграрного сектору передбачає впровадження таких технологій, як точне землеробство, GPS-моніторинг, Інтернет речей (IoT), великі дані, безпілотні літальні апарати та автоматизовані системи управління [1]. Їх використання дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, зокрема землі, води та добрив [2].

Важливим напрямом цифрової трансформації є впровадження систем точного землеробства, які забезпечують диференційований підхід до обробки ґрунтів та внесення ресурсів, що сприяє підвищенню врожайності